

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Місцеві фінанси

Напрямок підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Інститут суспільства

2015-2016 навчальний рік

Робоча програма **Місцеві фінанси** для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», напрямку підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

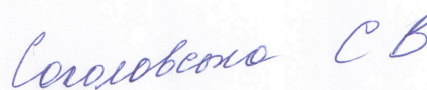

Розробники: старший викладач кафедри фінансів та економіки Київського університету імені Бориса Грінченка Сосновська Ольга Олександрівна

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри фінансів та економіки Інституту суспільства

Протокол від «27» серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри
фінансів та економіки

 I. М. Зеліско

 С В

© _____, 2015 рік
© _____, 2015 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	5
II. Тематичний план навчальної дисципліни	6
III. Програма	7
<i>Змістовий модуль I</i>	7
<i>Змістовий модуль II</i>	9
<i>Змістовий модуль III</i>	11
<i>Змістовий модуль IV</i>	13
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Місцеві фінанси»	15
V. Плани семінарських та практичних занять	17
VI. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	21
VII. Система поточного та підсумкового контролю	25
VIII. Методи навчання	28
IX. Питання до екзамену	29
X. Рекомендована література	32

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Місцеві фінанси» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою фінансів та економіки на основі освітньо-професійної програми підготовки студентів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Місцеві фінанси», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Мета курсу – надання знань про сутність і роль місцевих фінансів у економічному і соціальному розвитку адміністративно-територіальних утворень та механізм їх функціонування.

Завдання курсу – дати в необхідному обсязі теоретичний матеріал, який включатиме сучасні наукові розробки як вітчизняних, так і зарубіжних учених-економістів; дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, місцевих органів, господарства та населення; розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики місцевих органів самоврядування.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на **засвоєнні знань** із таких питань: структура місцевих бюджетів та принципів їх формування;

організаційні засади складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок з проектом Державного бюджету України; джерела формування та основні напрямки використання коштів місцевих бюджетів; інструменти міжбюджетного регулювання; системи управління фінансами та фінансового контролю на регіональному рівні.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: фінансові відносини в сфері місцевих бюджетів та взаємовідносини з державним бюджетом.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>5 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: <i>4 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>180 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>8 годин</i></p>	<p>Шифр та назва напрямку 6.030508 «Фінанси і кредит»</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«бакалавр»</i></p>	<p>За вибором</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 7</p> <p>Аудиторні заняття: 64 години, з них: Лекції (теоретична підготовка): 28 години Семінарські заняття: 28 годин Індивідуальна робота: 8 годин</p> <p>Самостійна робота: 72 годин</p> <p>Модульний контроль: 8 годин</p> <p>Семестровий контроль: 36 годин</p> <p>Вид контролю: <i>екзамен</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Семестровий контроль
Змістовий модуль I. ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ										
1.	Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів	x	4	2	-	2	-	-	x	x
2.	Фінансова політика місцевих органів влади	x	4	2	-	2	-	-	x	x
3.	Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів	x	9	4	-	4	1	-	x	x
<i>Разом</i>		23	-	10	-	10	1	-	2	x
Змістовий модуль II. ОРГАНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ										
4.	Формування дохідної бази місцевих органів влади	x	8	4	-	4	-	-	x	x
5.	Система видатків місцевих бюджетів	x	4	2	-	2	-	-	x	x
6.	Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання	x	5	2	-	2	1	-	x	x
7.	Бюджетний процес на місцевому рівні	x	5	2	-	2	1	-	x	x
<i>Разом</i>		20	-	8	-	8	2	-	2	x
Змістовий модуль III. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МІСЦЕВОГО ГОСПОДАРСТВА										
8.	Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства	x	5	2	-	2	1	-	x	x
9.	Фінанси підприємств комунального господарства	x	5	2	-	2	1	-	x	x
10.	Фінансова діяльність житлово-експлуатаційного комплексу	x	5	2	-	2	1	-	x	x
<i>Разом</i>		17	-	6	-	6	3	-	2	x
Змістовий модуль IV. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ										
11.	Управління місцевими фінансами	x	5	2	-	2	1	-	x	x
12.	Світовий досвід організації місцевих фінансів	x	5	2	-	2	1	-	x	x
<i>Разом</i>		13	-	4	-	4	2	-	2	1
<i>Екзамен</i>		180	64	28	x	28	8	72	8	36

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Тема 1. СУТНІСТЬ, СКЛАДОВІ ТА ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Наука про місцеві фінанси як окрема, самостійна галузь фінансової науки. Етапи формування науки про місцеві фінанси. Проблеми, які необхідно розв'язати в процесі бюджетної реформи.

Збереження автономії місцевих видатків. Планування і складання бюджету розвитку інфраструктури. Місцеві запозичення. Система місцевих фінансів та їх роль в економічній системі держави. Прозорість та оптимальна децентралізація системи державних фінансів як передумови її ефективного функціонування. Розмежування видатків між бюджетами. Закріплення доходних джерел між державним та місцевими бюджетами.

Функції місцевих фінансів та економічний механізм управління територіями. Функція територіальної громади, її роль та правовий статус. Основи фінансової автономії місцевих органів влади.

Тема 2. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Основи бюджетної системи України. Принципи бюджетної системи. Класифікація доходів та видатків. Роль місцевих бюджетів у фінансовій системі держави. Загальна організація та управління виконанням відповідного місцевого бюджету. Фінансування громадських послуг.

Координація діяльності учасників бюджетного процесу. Основні завдання місцевих фінансових органів у бюджетному процесі. Функції головного розпорядника коштів у процесі виконання місцевого бюджету. Органи Державного казначейства в процесі казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Головні завдання державної контрольно-ревізійної

служби в процесі виконання місцевих бюджетів.

Стимулювання діяльності та інституційний розвиток, не фінансові та фінансові стимули. Правові основи виконання місцевих бюджетів. Ознайомитись з нормативно-правовими актами: Конституцією України, Законом України „Про місцеве самоврядування в Україні”, Бюджетним кодексом, цілим рядом постанов та інструктивних матеріалів. Бюджетний процес: стадії, принципи та складові. Бюджетний цикл. Касове виконання бюджету. Економічний і політичний вплив на бюджет органу місцевого самоврядування. Бюджетна система і питання управління. Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні та її вплив на виконання бюджетної політики. Розвиток місцевого самоврядування в контексті здійснення політики європейської інтеграції України.

Тема 3. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ

Бюджет місцевого самоврядування: теоретичні основи організації її функціонування. Діалектична взаємодія змісту та форми бюджетних відносин у сфері місцевих бюджетів. Положення на яких ґрунтується система місцевого самоврядування.

Джерела формування доходів місцевого самоврядування за рівнями місцевих бюджетів. Склад та структура доходної частини місцевого бюджету за Бюджетним кодексом України.

Місцеві позики в Україні: короткострокові та довгострокові запозичення. Нетрадиційні джерела доходної частини самоврядних бюджетів. Оподаткування органів самоорганізації населення. Товариства співвласників багатоквартирних будинків. Земля та оподаткування.

Місцеві податки та збори. Критерії встановлення місцевих податків. Місцеві податки в Україні. Перспективи розвитку системи місцевого оподаткування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ОРГАНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Тема 4. ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Принципи формування і розподілу місцевих бюджетів. Основні джерела формування місцевих бюджетів. Коефіцієнт фінансової автономії. Статті Кодексу, що визначають порядок складання та затвердження бюджетного розпису. Розглянути проект типової інструкції „Про складання і виконання розпису місцевого бюджету”.

Складання місцевих бюджетів. Особливості міркування до визначення бюджетної політики. Бюджетна політика та пріоритети. Особливості складання місцевих бюджетів. Бюджетна політика на місцевому рівні. Процес складання бюджету. Календар складання бюджету. Аналіз і оцінка надходжень та видатків. Прогнозування доходів та видатків місцевих бюджетів. Розрахунок обсягу міжбюджетних трансфертів. Складові етапи фази планування. Складання бюджету (бюджетування).

Затвердження і виконання місцевого бюджету. Розгляд бюджету. Громадські слухання. Процес прийняття рішень. Представлення бюджету. Затвердження місцевих бюджетів. Внесення змін до бюджетних призначень. Створення умов для підвищення відповідальності. Бюджет розвитку місцевого самоврядування.

Тема 5. СИСТЕМА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Загальний процес виконання місцевого бюджету за видатками. Класифікація видатків бюджету. Джерела забезпечення повноважень. Критерії розмежування делегованих повноважень між бюджетами місцевого самоврядування. Передача видатків на виконання власних повноважень між місцевими бюджетами. Передача видатків на виконання делегованих

державних повноважень. Встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі затвердженого бюджетного розпису. Затвердження кошторисів розпорядникам бюджетних коштів.

Аналіз виконання відповідного бюджету за доходами та видатками. Аналіз стану надходження доходів до відповідного бюджету. Аналіз виконання місцевого бюджету за видатками.

Моніторинг виконання бюджету. Порівняння виконання місцевих бюджетів. Зв'язок між виконанням бюджету та оцінкою програм.

Виконання бюджету капіталовкладень. Моніторинг фіскального і реального прогресу. Капітальне бюджетування і закупівлі.

Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення програм соціального захисту населення за рахунок субвенції з державного бюджету. Порядок перерахування субвенцій на проведення видатків з пільг та субсидій населенню.

Система контролю за видатками та запобігання заборгованості з них. Запобігання заборгованості з бюджетних видатків. Проблеми заборгованості. Система запобігання заборгованості. Запровадження контролю за видатками.

Тема 6. ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ ТА БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Історія становлення і розвитку бюджетних відносин. Форми взаємовідносин між бюджетами. Засади розмежування видатків і доходів між окремими бюджетами Територіальний та відомчий підходи до розподілу видатків. Фактори що визначають порядок і пропорції розподілу доходів між бюджетами. Закріплені та регулюючі доходи. Чинники і порядок закріплення доходів. Види регулюючих доходів і порядок бюджетного регулювання.

Інструменти міжбюджетних відносин. Регіональне вирівнювання в системі міжбюджетних відносин. Формула розподілу обсягів міжбюджетних трансфертів. Вертикальні дисбаланси та їх фінансове вирівнювання. Горизонтальні фіскальні дисбаланси та їх вирівнювання.

Тема 7. БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Поняття бюджетного процесу, його головне призначення. Зв'язок бюджету з економікою країни. Роль бюджету в соціальних процесах. Бюджет як стратегія економічної і соціальної політики. Бюджет як інструмент стабілізації економіки. Вплив економічного спаду на розмір валового внутрішнього продукту та дефіцит бюджету. „Циклічний дефіцит”, „структурний дефіцит”, „управління попитом” – їх суть та значення. Бюджет як засіб контролю державних видатків.

Загальна характеристика бюджетного циклу. Закон України „Про бюджетну систему України”. Основні етапи бюджетного процесу: складання бюджету, розгляд бюджету, затвердження бюджету, виконання і контроль за виконанням бюджету, затвердження звіту про виконання бюджету.

Підготовка державного бюджету. Розподіл запланованих видатків: за міністерствами, за функціональним призначенням, виділення субсидій, капітальні та поточні витрати, непередбачені витрати, або бюджетний резерв. Розподіл надходжень. Позабюджетні операції. Позики і гарантії. Аналіз бюджетної політики. Заходи щодо встановлення обмежень на витрати. Прийняття державного бюджету. Виконання державного бюджету.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МІСЦЕВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 8. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МІСЦЕВОГО ГОСПОДАРСТВА

Сутність фінансів підприємств, їх функції і основи організації. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика і класифікація. Основні засоби, їх склад. Джерела фінансування відтворення основних засобів.

Фінансовий стан підприємства. Система показників оцінки фінансового

стану. Особливості фінансових відносин на підприємствах різних форм власності і господарювання.

Приватизація державних підприємств і її фінансові аспекти. Оцінка майна об'єктів, що підлягають приватизації. Фінансові джерела приватизації. Розподіл і використання коштів, отриманих від приватизації.

Тема 9. ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Поняття про комунальну власність. Об'єкти права комунальної власності. Види комунальних підприємств. Фінансові ресурси комунальних підприємств за їх видами.

Комунальний кредит. Окремі аспекти російського (до 1917 р.) і радянського досвіду становлення інституту комунального кредиту. Форми комунального кредиту.

Порядок складання, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів комунальних підприємств. Бюджетні асигнування. Порядок розгляду і затвердження кошторисів. Основні вимоги щодо виконання кошторису.

Тема 10. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖИТЛОВО- ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ

Проблеми розвитку житлово-комунального господарства в Україні. Класифікація та групування витрат ЖКГ. Формування витрат за економічними елементами. Групування витрат за статтями калькуляції.

Планування та калькулювання собівартості житлово-комунальних послуг. Облік і калькулювання собівартості робіт (послуг) підприємств в основних підгалузях ЖКГ.

Комунальні платежі та методи управління ними. Економічні стимули та інші заходи щодо збільшення збору платежів. Організація збору платежів

за комунальні послуги. Розглянути схеми збору платежів, що задіяні в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ

Тема 11. УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ

Управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Функції вищих законодавчих і виконавчих органів державної влади і управління у загальному управлінню фінансами. Права і обов'язки міністерства фінансів, Головної державної податкової адміністрації і її структурних підрозділів в регіонах по оперативному управлінню фінансами.

Управління фінансами на рівні міністерств, відомств, підприємств і організацій.

Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів. Основні положення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками. Облік бюджетних зобов'язань та контроль бюджетних повноважень. Порядок розрахунково-касового обслуговування розпорядників і одержувачі бюджетних коштів.

Звітність про виконання місцевих бюджетів: структура, періодичність та терміни подання. Місячна звітність. Оцінка фінансового стану. Ефективність використання бюджетних коштів. Затвердження звіту про виконання місцевого бюджету. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Засоби контролю.

Тема 12. СВІТОВИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Європейська хартія місцевого самоврядування про основні принципи організації місцевих фінансів. Бюджетний федералізм як принцип побудови фінансів місцевого самоврядування. Форми та методи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Світовий досвід касового виконання місцевих бюджетів.

Види, принципи та інструменти взаємодії державного та місцевих бюджетів у зарубіжних країнах. Порядок „вертикального” та „горизонтального” бюджетного вирівнювання. Світовий досвід надання бюджетних трансфертів місцевим органам влади.

Можливість застосування світового досвіду організації місцевих фінансів в Україні, з урахуванням її історичних, економічних та демографічних особливостей.